

„Imhol a föld alá megyünk...!”

A Dunakanyar váci kapuja fölé keletről magasodó erdőborította mészkő hegytömb sokunk számára ismerős hegyvonulat. Általában csak elautózunk a tövében haladó gyorsforgalmi úton, így elsősorban a hegy folyóra tekintő oldalban, a hatalmas sebhelyként tátongó kőbánya narancssárgán világító kőudvara, mely felhívja magára a figyelmet. A hegytagozat azonban jóval több ennél, számos ismert vagy rejtett természeti, kulturális értéket hordozó igazi szigethegy, mely szinte elkülönült kőbástyaként emelkedik a Délnyugati-Cserhát legdélibb sarkában. Se nem a Pilis, se nem a Börzsöny, csak kicsit a Cserhát, valójában ez maga a Naszály, vagy régi leíróbb nevén: a Nagyszál!

Barlangjai, orchideákkal díszített árvalányhajas sztyeprétei, változatos erdőállományai és élőhelyei, régen nem működő kőbányái, földtani nevezetességei, meredeken leszakadó vadregényes északi oldala, a gerincéről felnyíló panorámák mind-mind méltán számon tartott nevezetességei.

Arról azonban már csak kevesen tudnak, hogy a délkeleti hegy lábán fekvő Kosd település közvetlen szomszédságában egykor élénk barnakő-szén-bányászat folyt, melynek hazai léptékben is jelentős bányaszerencsétlenség vetett véget.

Az önmagában is tragikus üzemi katasztrófa súlyosságát csak tovább fokozta, hogy az elhunyt bányászokat nem lehetett a felszínre hozni, így mindmáig odalenn, a hegy gyomrában alusszák örök álmukat. A szerencsétlenül járt bányászoknak állít emléket – a ma már az erdő rejtekén megbújó – kosdi bányászemlékmű.

1899-ben az egykori váci püspöki uradalom kosdi birtokán találták meg a terület első jó minőségű és műrevaló mennyiségű kőszénét, melyet 1904-ben üzembe állított mélyművelésű aknával kezdtek kitermelni. A 117 cm vastagságú szénréteg összvagyonát 30 millió tonnára becsülték a kor neves geológusai.

Azonban a Naszály, mint számos barlangja is jelzi, jól karsztosodó triász dachstein-i mészkőből épül fel, így a dunántúli eocén szénbányákhoz hasonlóan, a karsztvíz betörés veszélye ebben a bányában is rendkívül magas volt. Nem is kellett sokig várni, 1907-ben egy erős vízbetörés elárasztotta a 132 méteres mélységben fekvő leggazdagabb szénmezőt.

Bár később a víznívó fölött engedélyezték a további művelést, ez már nem hozta meg a kívánt gazdaságossági eredményeket, így 1914-ben az Anna-akna elcsendesedett.

Az 1920-as években többszöri bezárások, majd újrainvitások sora következett, sok esetben az állandó vízbetörések álltak a háttérben. A bánya műszaki színvonala sok tekintetben nem felelt meg a kor követelményeinek sem, a lelőhelyeket felmérő bányamérnökök is többször követtek el szakmai hibákat. Alapvető biztonsági védőberendezéseket nem állították üzembe, és folyamatosan erőltetett többlettermeléssel művelték a bányászatot.

Gyakorlatilag csak az időn múlt, hogy mikor következik be a katasztrófa, ami 1931. szeptember 28-án nem is váratott tovább magára. 97 méter mélyen hatalmas erővel betört a víz és az odalent dolgozó 9 fős munkacsoport bányászai közül csak hárman menekültek meg. *Toman Ferenc, ifj. Kovács János, Farkas Jenő, Dóczi István, Nerpl Mihály és Fehér Pál* már nem volt ilyen szerencsés.

A bányát a szerencsétlenség után végleg bezárták, 250 kosdi bányász maradt munkanélkül. Kosd máig híven emlékezik bányász halottaira, akik a Naszály hegytömbjének a sötét mélyén pihennek. Az egykori bánya nyomait pedig lassan végleg elnyeli az erdő...

Szöveg: **Nagy László**

Képek: [szenbanya.blogspot.hu/Pataki Zsolt/Archív](http://szenbanya.blogspot.hu/Pataki_Zsolt/Archív), [Benedek Lídia/Archív](http://Benedek_Lidia/Archív), kirandulasok.com, keptar.organic.hu